

УДК 007 : 304 : 070

Єськова К. В.¹

¹ викл. ЗНТУ

ОСОБЛИВОСТІ ЕСЕЇСТИКИ ЮРІЯ БІЛЕЦЬКОГО

Есей – один з найпоширеніших у сучасній публіцистиці художньо-публіцистичних жанрів. В. Здоровега зазначає, що есеїстика потребує специфічного філософсько-письменницького обдарування, з притаманною їй ненав'язливістю, особистісним баченням світу, багатством асоціацій, індивідуальністю стилю [1]. Г. Швець стверджує, що поєднання різних форм свідомості (художньої, наукової, побутової) є однією з важливих жанрових ознак есеїстичного тексту [2]. Жанрові межі есею є досить розлогими, зокрема С. Шебеліст виділяє авторську колонку як один з різновидів цього жанру, зазначаючи, що вона вирізняється високим ступенем суб'єктивності, поставленими завданнями, масштабами висновків і узагальнень, образно-експресивною розповіддю і мовно-стилістичною специфікою [3].

Метою дослідження є визначення особливостей публіцистичної майстерності головного редактора журналу «Личности» Юрія Білецького. Кожен випуск видання розпочинається рубрикою «Слово редактора», яка містить есеї Ю. Білецького. Розглянувши публікації за 2018–2019 роки, помічаємо, що тематика виступів публіциста торкається різноманітних питань: історичної пам'яті, кохання, місця особистості в історії, байдужості до близьких людей, духовності, прагнення до матеріального збагачення, свободи й справедливості, демократії тощо. Розмірковуючи про загальнолюдські цінності й проблеми, автор передає своє враження від предмета розмови, свої суб'єктивні міркування, що дозволяє сприймати не лише текст, а й авторський образ загалом, а також свідчить про наявність

певної філософської концепції. Отже, можемо констатувати, що матеріали Ю. Білецького є філософськими есеями.

Структура есеїв є циклічною, будується за принципом «каталогу». Автор з перших же рядків заявляє конкретну думку, найчастіше починає з цитати або крилатого виразу, парадокса, а потім перевіряє її на істинність чи хибність; чи наводить якусь ситуацію, вчинок і намагається, порівнюючи подібні випадки між собою і з особистим життєвим досвідом, зрозуміти їх прихований зміст. Наприклад, публікація «История: помнить нельзя забыть» у номері 114 (2018 р.) розпочинається з цитат «Счастье – это хорошее здоровье и плохая память» (О. Пушкин) та «Дикость, пошлость и невежество не уважают прошлого, пресмыкаясь только перед одним настоящим» (Альберт Швейцер). Ці висловлювання є провідною думкою всього есею. Розмірковуючи про роль особистості в історії, автор наводить приклади з життя відомих людей, гармонійно поєднуючи їх з анекдотичними ситуаціями сьогодення. Завершується виступ висновком Ю. Білецького: «Человек без памяти, без прошлого, без отношений с другими людьми – мираж» і знову цитатою: «Кто не помнит своего прошлого, обречен пережить его снова» (Д. Сантаяна).

Цікавою рисою есеїстики Ю. Білецького є несподівана кінцівка у вигляді цитати або резюме автора, що спонукає читача до роздумів про своє ставлення до порушеної проблеми. Наприклад, матеріал «Далекое и близкое», що розкриває тему байдужості у стосунках з рідними людьми, завершується висловлюванням Козьми Пруtkова: «Что имеем – не храним; потерявши – плачем».

Для стилю есеїстики Юрія Білецького характерне вживання метафор: «воспитывая на *попкорне* свободы новое поколение, мы лишаем его полноценного *питания* из *трудных* продуктов многолетней *истории* и *культуры*», «здесь впервые раскалывается *скорлупа* еще *детского* эгоизма и появляется человек социальный» (№ 115, «Любви все возрасты покорны»), повтори, риторичні конструкції: «*Разве* ты не существуешь? *Разве* ты не живешь в нем, этом драгоценном настоящем, к которому вы все, дети времени, так жадно стремитесь, – *разве* оно не твое, действительно твое? И разве ты понимаешь, как ты достиг его? *Разве* тебе известны те пути, которые привели тебя к нему, чтобы ты мог сознать, будто смерть замкнет их для тебя?» (№ 116, «Личность: между прошлым и будущим»).

Есеї Ю. Білецького поєднують прагнення автора об'єктивно передати сутність історичних подій та суб'єктивне ставлення до загальнолюдських проблем. При цьому автор не може бути об'єктивним, оскільки есей, як твір про події чи історії, що здатні спонукати до роздумів та виявлення для себе естетичних, культурних і естетичних цінностей, – це результат двох авторських прагнень: описати реальність такою, якою вона є, і показати

власний погляд. Есеїст головним чином виступає не носієм знань, а виразником думок, хоча зміст публікацій свідчить про глибоку обізнаність автора з тим колом проблем, які піднімаються в часописі. В есеях Ю. Білецького поєднуються епохи й долі, філософські думки й буденні справи, події, факти. Кожна фраза виважена, усе має реальний і філософський смисл. Факти автор добирає ретельно, але цікавлять вони його не самі по собі, не як роздрібнені й одиничні, а в складному мисленнєвому зв'язку – як засіб створення нового, філософсько узагальненого тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості; підручник / В. Здоровега. – 2 вид., перероб і доп. – Львів : ПАІС, 2004. – 268 с.,
2. Швець Г. Д. Есеїстика Василя Барки: жанрова специфіка та проблематика. – автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.01.01 – українська література. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, 2006.
3. Шебеліст С. В. Особливості розвитку сучасної української есеїстики в системі журналістських жанрів : дис. дисертації на здобуття наукового ступеня канд. наук із соц. комунік. : 27.00.04 – теорія та історія журналістики / Сергій Вікторович Шебеліст; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. – К., 2009. – 187 с